

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 2363
Tarih : 17.03.2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İbadethanelerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Zeynel ÖZEN
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	— İnsan Haklarını İnceleme — Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor	
Esas Komisyon	İaizleri	
Tarih :	23 Mayıs 2019	Esas No: 2/1935

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
14 Mayıs 2019
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
14 Mayıs 2019
No: 472440
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GEREKÇE

Anadolu, Balkanlar ve Mezopotamya coğrafyasının dolayısıyla da bu toprakların kadim inançlarından birisi olan hak ve hakikat yolundaki Alevi inancının yok sayılmaması için, başta ibadetlerini yerlerine getirdikleri cemevleri olmak üzere tüm inanç gerekleri hukuk sisteminde tanınmalıdır.

Devletin demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliğini tanımlayan Anayasa'nın 2'nci maddesi, herkesin vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyeti ile ibadet, dini ayin ve törenlerin serbest olduğunu belirten Anayasa'nın 24'üncü maddesi ile herkesin din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeden kanun önünde eşitliğini tanımlayan 10'ncu maddesi gereği cemevlerine de ibadethane statüsü verilmelidir.

Bu anlamda devletin, din ve vicdan hürriyetinin serbestçe icra edilmesi için gereken düzenlemeleri yapma ve tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Alevilerin ibadet ve dini inanç anlayışları çerçevesinde cemevlerine hukuki statü kazandırılarak mevcut sorun çözümlenmelidir.

Türkiye'nin de tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 9'uncu maddesinde, "Herkes, düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din ve inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık ve kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğüne sahiptir" denilmiştir. Ayrıca AİHS'in ayrımcılık yasağını tanımlayan 14'üncü maddesinde de hiçbir, din, siyasal ve diğer kanaate ayrımcılık yapılamayacağı hükme bağlanmıştır.

Bu anlamda Alevi yurttaşların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) açtıkları davalarda Türkiye'de cemevlerinin "ibadethane" olarak kabul edilmediği için iç hukukta tanınan avantajlardan mahrum bıraktığına işaret eden çeşitli mahkeme kararlarında; bunun AİHS'nin 9'uncu ve 14'üncü maddesine aykırı olarak birçok kez Alevilere ayrımcılık yapıldığı ifade edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90'ıncı maddesinde; Türkiye'de yürürlüğe konmuş uluslararası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu, Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulamayacağı, milletlerarası antlaşma ile Anayasa'nın aynı konuda farklı hükümler içermesi halinde milletlerarası antlaşmanın esas alınacağı hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede Türkiye'nin kabul ettiği uluslararası sözleşmeler ile Anayasa'nın din ve vicdan hürriyeti ilkesi esas alınarak, cemevlerine "ibadethane" statüsü verilmesi için ibadethanelerle ilgili toplam 14 kanundaki muğlaklık giderilip değişiklik yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile "cami, mescit, sinagog, havra gibi" gibi "cemevleri" de ibadethane statüsüne alınmaktadır. Böylece kanun uygulayıcısının ya da yargının içtihatlarında ikileme düşmesinin önü kapatılmaktadır.

Böylece hazırlanan kanun teklifi ile mevzuatımızda yer alan "ibadethane", ibadet yeri" ve "mabed" ifadelerinden; "Cami, Mescit, Cemevi, Kilise ve Sinagogların" anlaşılması ve bu doğrultuda kavram kargaşasının önüne geçilerek halen uygulanan tüzük ve yönetmeliklerin kanuna göre yeniden düzenlenmesi yoluyla Cemevleri'nin yasal statüye kavuşması amaçlanmıştır.

İBADETHANELERLE İLGİLİ BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 442 sayılı Köy Kanunu'nun 2'nci maddesinde "cami" ibaresinden sonra gelmek üzere "cemevi vb. ibadethaneler," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında "camilere" ibaresinden sonra gelmek üzere "cemevleri vb. ibadethanelere," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36'ıncı maddesinin 2'inci bendinde yer alan "mescit" ibaresinden sonra gelmek üzere "cemevi," ibaresi eklenmiştir.

MADDE 4- 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda 73'üncü maddesinin 16'ncı fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir:

"Büyükşehir belediyelerince, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile 5366 sayılı Kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda veya bu Kanunun 75'inci maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile protokol yapmaları hâlinde, büyükşehir belediye meclisi kararı ile, yıkılan cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethane ve yurtların yerine veya ihtiyaç duyulan yerlerde ibadethane ve yurt inşa edilebilir."

MADDE 5- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda yer alan Geçici 6 ncı maddenin 3'üncü fıkrasında yer alan "ibadethanelere" ibaresinden önce gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6 - 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4'üncü maddesinin (g) bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresinden önce gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının 5'inci bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresinden önce gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 8- 3194 sayılı İmar Kanununun Ek 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan "ibadethane" ibaresi, "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler" ibaresi olarak değiştirilmiştir.

MADDE 9- 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 19'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"b) Hastane, prevantoryum, sanatoryum, dispanser ve benzeri sağlık kuruluşları, okullar ve öğrenci yurtları, Kur'an kursu gibi dini hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler ile bunların müştemilatından ve hayır cemiyetlerinin yaptığı binalardan,"

MADDE 10- 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanununun 9'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan "öğrenci yurtları ve" ibaresinden sonra gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 11- 2982 sayılı Konut İnşaatında Ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muaflıkları Tanınması Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinde yer alan "ibadethaneler" ibaresinden önce gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10'uncu maddesinin (ç) bendinde yer alan "ibadethaneler" ibaresinden önce gelmek üzere "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 13- 2/3/1984 tarih ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasının (c) bendinde yer alan "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 14- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan 188'inci maddesinin 4'üncü fıkrasının (b) bendinde yer alan "ibadethane" ibaresi ile 191'inci maddesinin 10'uncu fıkrasında geçen "ibadethane" ibaresi "cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 15-Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 16- Bu Kanunun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddede yapılan düzenleme ile 442 sayılı Köy Kanununun 2'nci maddesi değiştirilerek "cemevi" de "cami" gibi ibadethane statüsüne alınarak, köyün orta malları kapsamına sokulmuştur. Teklifte; bu çerçevede köy teşkil etmesinde, cami gibi cemevlerinin de esas alınması amaçlanmıştır.

Madde 2- Maddede yapılan düzenleme ile 5307 tarihli Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7'nci maddesinin 3'üncü fıkrası değiştirilerek, cami gibi cemevleri de "ibadethane" statüsünde yasa kapsamına alınmıştır. "Vb." ibaresi eklenerek, kilise ve sinagogların da yasa kapsamına girmesi sağlanmıştır. Teklif ile otogaz istasyonları ve depolama tanklarının cami gibi cemevleri ve diğer ibadethanelere mesafesinin teknik düzenlemelere uygun olması amaçlanmıştır.

Madde 3- Maddede yapılan düzenleme ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36'ncı maddesinin 2'inci bendi değiştirilmekte ve "cemevi" de ibadethane kapsamına alınmaktadır. Teklif, cemevlerinin de ibadethane statüsüne alınması ile cami, mescit, kilise ve havra gibi elektrik ve havagazı vergisinden muaf tutulmasını amaçlamaktadır.

Madde 4- Maddede yapılan düzenleme ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda 73'üncü maddesinin 16'ncı fıkrası değiştirilerek, "ibadethane" kapsamına giren mabetlerin çerçevesi çizilmiştir. Cami, mescit, cemevi, kilise ve havranın ibadethane kapsamına girdiği belirtilmiştir. Teklif ile kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile 5366 sayılı Kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda, büyükşehir belediye meclis kararı ile yıkılan cami, mescit, cemevi, kilise, havra gibi ibadethane ve yurtların yerine veya ihtiyaç duyulan yerlerde ibadethane ve yurt inşa edilebilmesi sağlanmıştır.

Madde 5- Maddede yapılan düzenleme ile 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda yer alan Geçici 6'ncı maddenin 3'üncü fıkrasında yapılan değişiklik ile "ibadethane" kapsamına giren mabetler sıralanmıştır. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." mabetlerin ibadethane kapsamında olduğu belirtilerek, aydınlatma giderlerinin Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanması hükmüne bağlanmıştır.

Madde 6- Maddede yapılan düzenleme ile sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4'üncü maddesinin (g) bendi değiştirilerek, "ibadethaneler" kapsamına giren mabetler tanımlanmıştır. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra v.b"nin ibadethane olduğu ifade edilerek, kiraya verilmemek kaydıyla daimi olarak Bina Vergisinden muaf tutulmaları sağlanmıştır.

Madde 7- Maddede yapılan düzenleme ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının 5'inci bendinde değişiklik yapılarak, mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethanelerin çerçevesi çizilmiştir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenerek, ibadethane tanımına açıklık getirilmiştir. Teklif ile cami, mescit, kilise ve havra gibi cemevlerinin de inşaatı için yapılan her türlü harcamalar ve bu amaçla yapılan nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamının Gelir Vergisi indirimine tabi tutulması sağlanmaktadır.

Madde 8- Maddede yapılan düzenleme ile 3194 sayılı İmar Kanununun Ek 2'nci maddesinin 2'nci fıkrası değiştirilerek, "ibadethane" kapsamına giren mabetlere yer verilmektedir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." mabetlerin ibadethane tanımına girdiği, ilçe ve kasabalarda mülki idare amirinin izni alınmak ve imar mevzuatına uygun olmak kaydıyla yapılabileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 9- Madde yapılan düzenleme ile 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 19'uncu maddesinin 2'nci fıkrasının (b) bendi değiştirilerek, "ibadet yeri" ve "mescit" ibareleri madde metninden çıkarılmıştır. Aynı bentte tekrar edilen "ibadethaneler" ibaresine açıklık getirilerek, hukuki tartışmaların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb" ibaresi eklenerek, ibadethane kapsamına giren mabetler tanımlanmıştır. Böylece cemevlerinin ve diğer ibadethanelerin de bina inşaat harcı ve iskân harcı ile ilave harçlardan muaf tutulmaları sağlanmıştır.

Madde 10- Maddede yapılan düzenleme ile 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanununun 9'uncu maddesinin 2'nci fıkrası değiştirilerek, "ibadethane" kapsamına giren mabetlere yer verilmektedir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenerek, cemevleri de ibadethane statüsüne alınmaktadır. Bu yolla perakende ve açık içki satışı yapan yerler ile cemevleri arasında en az 100 metre mesafe bulunması sağlanmaktadır.

Madde 11- Maddede yapılan düzenleme ile 2982 sayılı Konut İnşaatında Ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafırları Tanınması Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinde yer alan "ibadethaneler" ibaresine açıklık getirilmiştir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenerek, ibadethane kapsamına giren mabetler tanımlanmaktadır. Teklif ile cemevlerinin de umuma açık bulunan ibadethane statüsünde olması ve yasa uygulaması içinde konut sayılması sağlanmaktadır. Böylece cemevlerinin de vergi, resim, harç istisna ve muafiyetlerinden yararlanması amaçlanmaktadır.

Madde 12- Maddede yapılan düzenleme ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10'uncu maddesinin (ç) bendi değiştirilerek, "ibadethane" ibaresine açıklık getirilmektedir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenerek, ibadethane statüsüne giren mabetlere yer verilmektedir. Teklif ile cemevlerinin de inşası için yapılan her türlü harcama ve bunun için yapılan her türlü bağış ve yardım ile faaliyetlerini devam ettirebilmesi için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamının Kurumlar Vergisi indirimine tabi tutulması sağlanmaktadır.

Madde 13- Maddede yapılan düzenleme ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun 2'nci maddesinin 2'nci fıkrasının (c) bendinde yer alan "ibadethane" ibaresine açıklık getirilmiştir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler" denilerek, hukuki tereddütlerin önüne geçilmiş ve cemevleri de ibadethane kapsamına alınmıştır. Teklif ile Toplu Konut İdaresi'nin cemevlerinin teşviki için yatırım ve işletme kredisi vermesi amaçlanmıştır.

Madde 14- Maddede yapılan düzenleme ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan 188'inci maddesinin 4'üncü fıkrasının (b) bendinde yer alan ve 191'inci maddesinin 10'uncu fıkrasında geçen "ibadethane" ibaresinin çerçevesi çizilmiştir. "Cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. ibadethaneler" denilerek cemevlerinin de ibadethane kapsamına girdiği belirtilmiştir. Teklif ile uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretini yapanların, cami, mescit, kilise ve havra gibi cemevlerine de 200 metreden yakın mesafe içindeki umumi veya umuma açık yerde bu suçlu işlemleri halinde verilecek cezaların yarı oranda arttırılması öngörülmüştür.

Madde 15- Yürürlük maddesidir. Yapılacak değişikliğin ivedilikle yürürlüğe girmesi ve mağduriyetlerin derhal giderilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 16- Yürütme maddesidir.